14. గళ్ళ రుమాలు

మధ్యాహ్నం భోజనం చేసి, నాలుగు గంటలు గాఢ నిద్రపోయి లేచి, బడలిక అంతా మాయమయేటట్లు సువాసనలు విరజిమ్మే సబ్బుతో హాయిగా స్నానం చేసి, సింగారించుకుని పెళ్ళికొడుకల్లే తయారయ్యాడు సాంబమూర్తి.

వయస్సు నలభై రెండు దాటినా అక్కడక్కడ వెండి తీగల్లాటి వెంట్రుకలు మొలుస్తున్నా, మనసు మాత్రం యింకా నవయవ్వనంలోనే ఉండటం ఒక్కొక్కప్పుడు అదృష్టమనిపించినా, ఈ యవ్వనపు కోర్కెలు తీరా విడుదలయే మార్గాలు నియమితంగా ఉంటూండటం వల్ల దురదృష్టమే అనిపిస్తూ ఉంటుంది సాంబమూర్తికి.

పదేళ్ళ క్రితం భార్య చనిపోయాక మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకునే ఉద్దేశ్యమే రాలేదు. కావల్సినంత సంపాయించుకున్నాడు. గట్టి లాయరనే పేరు ప్రఖ్యాతులున్నవి. వృత్తిరీత్యా కూడా తగినంత ఇంటరెస్టు లేదు. ఈ సంపాయించింది ప్రజాసేవ చేసే ఏ సంస్థకో దానం చేయాలని ఏనాడో నిశ్చయించుకున్నాడు. ఒంటరి జీవితం ఒకప్పుడు బాధగా ఉన్నా, యితరుల ప్రస్తావన లేకుండా ఆ పడే బాధేదో తానొక్కడే పడే అవకాశం వున్నందుకు సంతోషమూ కలుగుతూ వుండేది.

తేలిగ్గా, సూక్ష్మంగా పరిష్కరించుకునే సమస్యల నెన్నిటినో మానవుడు క్లిష్టతమం చేసుకొని నానా హైరానాపడటం ఆయన వృత్తి రీత్యా నిత్యం చూస్తూనే వున్నాడు. స్వల్ప విషయాలలో మానవుడు బుర్రబద్దలు కొట్టుకుంటూనే ఉన్నాడు. ఇలాటి వాళ్ళను చూసి ఒక పక్క జాలి కలిగినా మరో వైపున వారి మౌఢ్యానికి వారు అనుభవించే బాధ తగినదేనని అనుకుంటూ వుంటాడు. జీవితాన్ని 'రిసెర్చ్ స్కాలర్' వలె స్టడీ చేస్తూ వుండటం అలవాటైంది.

వారానికి ఒక రోజు సెలవుగా వచ్చి పడే యీ ఆదివారాన్ని దివ్యానుభవం పొందేందుకు కేటాయించాడు. ముఖ్యంగా ఈ రోజు రాత్రి మాత్రమే పదేళ్ళ క్రితం వరకూ తాను అనుభవించిన సంసార సౌఖ్యాన్ని అనుభవపూర్వకంగా జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ వుంటాడు. ఈ అనుభవాన్ని తనకు ప్రసాదించేందుకు ఈ మహాపట్టణంలో అనేకులు వున్నా, తన అభిరుచులకు అనుగుణంగా వుండే యువతిని ఎన్నిక చేసుకోవటంలో సాంబమూర్తి అనుభవజ్ఞుడని రుజువు చేసుకున్నాడు.

ఐతే అనుకున్నది అనుకున్నట్లు జీవితంలో జరగకపోవటం కొత్త విషయమేం కాదు. అనేక అవాంతరాలూ, మార్పులూ వచ్చి పడుతూనే వుంటవి. కొన్నిటిని తప్పించుకున్నా, మరికొన్ని బాధపెడుతూనే వుంటవి.

ఇవాళ రాత్రి ఏడున్నరకే వస్తానని వాగ్దానం చేసిన సుశీల పదకొండింటికి ఫోన్ చేసి రాత్రి తొమ్మిదింటిదాకా తనకు డ్యూటీ వున్నదనీ, పది గంటల లోపుగా వస్తాననీ చెప్పింది. ఇది చిన్న అవాంతరమే ఐనా ఆతృతతో వేగిపోయే తనను వేధిస్తూనే వున్నది.

రాత్రి పదింటి దాకా గడపటమెలా? బైటికి వెళ్ళబుద్ధి కాలేదు. బంగళా తోటలో పడక కుర్చీలో పడుకొని కాస్సేపు ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని తిలకించాడు. ఐతే యిది కూడా 'బోర్' అనిపిస్తోంది.

ఎవరైనా – ఏ నవయవ్వనవతైనా వచ్చి కాసేపు కులాసాగా మాట్లాడితే బాగుండు ననిపించింది. పని కట్టుకొని తన కోసం వచ్చే వారెవరు?

బంగళాకు కాపలా వున్న గూర్ఖా వచ్చి సలాం చేసి, "తమతో మాట్లాడాలని ఎవరో ఒకామె వచ్చింది సార్!" అన్నాడు.

ఒక్కొక్కప్పుడు అనుకున్నట్లే జరుగుతూ ఉంటుంది. ఐతే ఈ వచ్చినామె తన ఊహాసుందరికి దరిదాపుల్లో కూడా వుండివుండకపోవచ్చు. ఏమైనా వున్నంతలోనే తృప్తిపడే తత్వం తనది కనుక బాధేమీ లేదు.

"సరే. యిక్కడికి తీసుకొని రా– "

గూర్ఖా వెళ్ళిపోయాడు. ఆ రాబోయే ఆమె కోసం సాంబమూర్తి ఎదురు తెన్నులు చూడసాగాడు.

మలుపులో మెరుపు మెరిసినట్లయింది. తీవ్రంగా చూడటం సంస్కారానికి విరుద్ధమని తెలిసినప్పటికీ, ఆమె మీద నుంచి సాంబమూర్తి తన కళ్ళను మరల్చ లేకపోయాడు.

ఇరవై, ఇరవై రెండేళ్ళ వయస్సుంటుంది. నిగనిగలాడే బంగారు రంగు శరీరచ్ఛాయ: సన్నగా, పొడుగ్గా ఉత్సాహం తొణికిసలాడుతూ, నడకలో వయ్యారం,

హుందాతనం వెల్లివిరుస్తోంది. తీర్చిదిద్దినట్లున్న కనుముక్కు తీరు; బాగా చదువు సంస్కారాలున్నట్లు తెలియజెప్పే కాంతివంతమైన కళ్ళు. దేవత్వమున్న వ్యక్తి శాపకారణంగా భూమి మీద అవతరించిందా అనిపిస్తోంది. చేతిలో హేండ్ బాగ్‌ను మెల్లిగా ఊపుకుంటూ వినపడని సంగీతానికి, అడుగులు తాళం వేస్తున్న విధంగా తన వైపు వస్తోంది. నీలంరంగు శాటిన్ పావడా మీద నీలంరంగు సిల్కు చీరె, నీలం జాకెట్టు, మెడలోని సన్నని గోవర్ధనపు గొలుసు రొమ్ముల మీద నాట్యమాడుతుండగా చిరునవ్వులు చిలకరించుకుంటూ, సుఖ సౌఖ్యాలు తన హక్కు భుక్తాలనే ధోరణిని వ్యక్తపరుస్తూన్నది. ఇంత అందమయిన చందనపు బొమ్మలాటి కొమ్మకు కూడా కోర్టులతోనూ, లాయర్లతోనూ పనేమిటో!

సాంబమూర్తి ఆలోచనలు పూర్తికాకముందే ఆమె ఆయన ముందున్నది. చప్పున తెలివితెచ్చుకొని పక్కనున్న సిమెంట్ కుర్చీని చూపాడాయన. ఆమె వయ్యారంగా కూర్చొని సాంబమూర్తి వైపు చూసింది.

"చెప్పండి" అన్నాడు సాంబమూర్తి వ్యాపార ధోరణిలో.

"నాకు విడాకులు కావాలి" అన్నదామె అదే ధోరణిలో.

సాంబమూర్తి ఒక్క క్షణం నివ్వెరబోయాడు: మరుక్షణం ఆయన దృష్టి ఆమె రొమ్ముల మీద వాలింది. మెడలో వున్న పసుపుతాడు సన్నటిది జాకెట్‌లోకి మాయ మవటం గమనించాడు.

ఇంత అందమున్న ఆడదాన్ని బాధించిన ఆ భర్తగాడి మీద ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ఈమెకు జరిగిన అన్యాయాన్ని తెలుసుకోనిదే యేమీ నిర్ణయించలేడు. అన్నిటికన్నా ఆమె సిగ్గుపడకుండానే కాలయాపన లేకుండా జంకూ, గొంకూ లేకుండా తనకు కావల్సిందేమిటో సూటిగా చెప్పటాన్ని సాంబమూర్తి మెచ్చుకొని, ఆమె పట్ల యేర్పడిన అభిమానానికి మరో మార్కు కలిపాడు.

ఇలాటి చిత్రమైన కేసు (?) తనకు కొత్తైనప్పటికీ దీని అంతేమిటో చూడా లనిపించింది. ఈమెను కొంచెం ఏడిపించి సరదాగా కాలక్షేపం చేయాలని కూడా అనిపించింది సాంబమూర్తికి.

"కారణాలు కావాలి. మీ భర్త నపుంసకుడా?"

సూటిగా అడిగిన ఈ ప్రశ్న కోర్టులో క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్‌లో అవతలి క్లయింట్‌ను చికాకుపెట్టేందుకు ప్రయోగించేది. అలాటిదాన్ని ఆమె మీద - తన క్లయింట్ మీద మొట్టమొదటే విసిరిపారేశాడు సాంబమూర్తి.

"ఊహు" అన్నదామె సూటిగా సాంబమూర్తిని చూస్తూ.

"ఐతే, చిన్నతనంలోనే బాగా బుద్ధితెలియకపూర్వమే యీ పెళ్ళి ఐందా?"

"కాదు..."

"మీ ఆయన రోగిష్టా? నేరస్థుడా? మిమ్ము అనవసరంగా శారీరకంగా కానీ, మానసికంగా కానీ క్షోభ పెడుతున్నాడా?"

విడాకులు కోరదగిన కారణాలను ఊహించి ఒక్కసారే ప్రశ్నల వర్షం కురిపించాడు సాంబమూర్తి.

"అవేవీ కావండీ!.... మీరు అసలు కథ వినాలి..." అన్నదామె.

దాంతో సాంబమూర్తి చిలిపి ప్రశ్నలకు అవకాశం లేకుండా పోయింది. ఏమైతేనేం ఆమె చెప్పబోయే కథ ఎంటర్‌టైనింగ్‌గా వుండగలదని తోచింది.

"కానీండి... చెప్పండి!" అన్నాడు సాంబమూర్తి పడక కుర్చీలో సుఖంగా వెనక్కు వాలి.

"ఇప్పుడు నా వయస్సు 21 సంవత్సరాలు. మూడేళ్ళ క్రితం నాకు ప్రభాకర్‌తో పెళ్ళయింది...."

'మిసి మిసి యవ్వనంలో 'మిస్' చెర విడిపించుకొని బైటపడ్డా వన్నమాట!' అనుకున్నాడు సాంబమూర్తి.

"మే మిద్దరమూ కాలేజీలో చదువుకుంటున్నప్పుడే ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్నాం!" అన్నదామె.

'మరింకేం? ఏమైనా పొరపాటుపడివుంటే మేజర్‌గా వున్నప్పుడు జరిగింది కనుక బాధ్యత నీదే అవుతుంది!' అనుకున్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఆర్థిక సంబంధమైన సమస్యలేమన్నా వున్నాయా?" అని అడిగాడు సాంబమూర్తి.

"ఆయన మరీ అంత లేనివాడేం కాదు. ఏటా నాలుగువేల ఆదాయం వున్న ఆస్తి వున్నది. తల్లి లేదు తండ్రి మాత్రం బతికే వున్నాడు. ఒక్కడే కొడుకు---"

'ఇంత హాయిగా వుండే కుటుంబ వాతావరణం యీమెకు యెందుకు సరిపడలేదా?' అని ఆలోచిస్తున్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఆయనకు ఇంగ్లండ్‌లో ఉద్యోగం----"

"ఏం ఉద్యోగం? జీతం యెంత?" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"చెబుతున్నాగా! బి.బి.సి.లో ఎనౌన్సర్. జీతం నెలకు నూట ఇరవై పౌనులు, అంటే దాదాపు 1800 రూపాయలు. నెలనెలా ఆయన నాకు ఏడొందల యాభై దాకా పంపుతుంటారు!"

'ఇంకేం రోగం?' అనుకున్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఆర్థికమైన యిబ్బందులేమీ లేవనుకోండి" అని నసిగిందామె.

"అక్కడ మీ ఆయనకేమైనా ప్రియురాలు ఉన్నదా?" అని అడిగాడు సాంబమూర్తి.

"ఆయన అలాటి వారు కాదు!"

'మరి అలాటి అనుమానానిక్కూడా ఆస్కారం లేకుంటే యింకొక కారణం తాను ఊహించేందుకు గుంజుకుంటూన్నది ఏమై వుండునో?' అని ఆలోచిస్తున్నాడు సాంబమూర్తి.

"మీరు కూడా ఇంగ్లండ్ వెళ్ళి వుండేందుకు యిబ్బందులేమిటి? మామగారైన ముసలాయనా?" అని అడిగాడు సాంబమూర్తి.

"ముసలాయన గొడవ మా ఎవరికీ పట్టదు. ఆయన, ఆయన చెల్లెలి గారింట్లో వుంటారు. నెలకు 200 రూపాయలు పెన్షన్ వస్తుంది. దాంతో ఆయన సుఖంగా వున్నారు."

"ఇంకేం- మరి యిబ్బందేమిటి?"

"నాకు పాస్‌పోర్టు తీసి యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్‌లో వుండేందుకు యేర్పాటు కూడా చేశారాయన. అక్కడ ఆయన స్నేహితులు నాకు ఉద్యోగం కూడా ఇప్పిస్తామని గట్టిగా చెప్పారట!"

"ఇంతకన్న మంచి ఆర్థిక సౌభాగ్యమున్న దేశం కదా! వెళ్ళి హాయిగా ఉండ వచ్చునే!" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఏమో! స్వదేశం వొదలి వెళ్ళటం నాకు ఇష్టం లేదు."

"అదేవిధంగా మీ ఆయనకు ఇంగ్లండ్ వొదలి రావటం ఇష్టం లేదా?"

"మొత్తం నాలుగేళ్ళ కాంట్రాక్టు ఉద్యోగం అది. మరో రెండు సంవత్సరాలు ఉంది. బహుశా తరువాత కూడా యీ ఉద్యోగం కంటిన్యూ అవుతుంది. ఆ తరువాతి సంగతి ఎలా ఉన్నా యీ రెండేళ్ళూ ఎలాగో గడిపి ఇండియాకు వస్తానని తెలియ పరిచారాయన!"

"మరి ఇంతలోనే మీరెందుకు తొందరపడ్డారు?" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఆయన పరంగా మీరు అడిగిన ప్రశ్నలు నా పరంగా మీ రెందుకు అడగ లేదు?" అన్నదామె.

సాంబమూర్తి నిర్ఘాంతపొయ్యాడు. తననే క్రాస్ ఎగ్జామిన్ చేయగల సామర్థ్యమున్న యీమెను చూసి తాను ఊహించినదానికన్న తెలివిగల ఘటమని అర్థం చేసుకున్నాడు. ఏ ప్రశ్నలైతే తాను అడిగి ఆమెను నొప్పించచట మెందుకని ఊరుకున్నాడో, ఆ విషయంలోనే ఆమె ఒక సవాల్ విసిరింది. లేక క్లిష్టమైన విభాగాలను తాను గ్రహించగలడో లేదోనని ఒక పరీక్ష పెట్టిందా? ఏమైనప్పటికీ కొద్ది క్షణాల్లోనే సాంబమూర్తి తలలో ఆ ప్రశ్నలు మెరుపుల వలె మెరిసినవి.

"బహుశా మీ వివాహమైన మరుసటి సంవత్సరంలోనే ఆయన ఇంగ్లండ్ వెళ్ళి ఉంటాడు. ఆయన వెళ్ళటం మీకు ఇష్టమై ఉండదు! మరో వైపు ఆయన సంపాదనను గూర్చి ఉభయులూ ఆశపడి ఉండాలి. లేదా ఆయన పరదేశానికి వెళ్ళాక ఒంటరితనం మీకు భరించరానిదై ఉండాలి!"

ఆమె చిరునవ్వు నవ్వింది.

"ఆ వయస్సులో దీర్ఘకాల వియోగంలో మీరు యమ బాధపడి ఉండాలి. మరో మార్గం లేక మీరొక ప్రియుడ్ని కూడా సంపాయించి ఉండాలి" అని ఆమె వైపు చూశాడు సాంబమూర్తి.

"మీ గ్రాహ్యశక్తికి జోహారులు!" అన్నదామె తళ తళలాడే చూపులతో.

"మీ కేమైనా సంతానమా?"

గురి చూసి వేసిన ప్రశ్నలా భావించిందామె.

"ఒక కూతురు, సంవత్సరన్నర వయస్సు."

"ఇప్పుడు యీ సంతానం ప్రతిబంధకం కూడానా?"

"అదీ అంత పెద్ద సమస్యేం కాదు. కావాలంటే అమ్మాయి ఆయన దగ్గరే పెరుగుతుంది. ఆర్థికమైన క్లిష్ట సమస్యలూ లేవు..."

"మరొక భర్తను ఎన్నిక చేసుకొనే ఉంచావన్నమాట!" ఇంతవరకు వచ్చాక యీమెను ఏకవచనంలోనే సంబోధించటం సమంజసమని సాంబమూర్తి నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఆమెకు ఆ భేదం తెలియలేదు. లేక తెలిసినా లక్ష్యపెట్టలేదేమో?

'ఔ' నన్నట్లు ఆమె తల వూపింది.

"బాగా దూరం ఆలోచించుకున్నావా?"

"ఆఁ. జీవితంలో మార్పు కావాలి. వెరైటీ లేని జీవితం నిస్సారం. చాలాసేపు ఏ వ్యక్తీ తనను తానే భరించలేడు. అందుకనే జైలు జీవితం దుర్భరమనిపించేది. అందునా యవ్వనాన్ని దాచుకొని ప్రయోజనం లేదు: అది ఆ వ్యక్తినీ తదితరుల్నీ కూడా బాధిస్తుంది: అలాగే మురిగి, కుళ్ళి నాశనమౌతుంది. దాన్ని పంచుకుంటూ యీ భూమి మీద అనుభవించదగినంతా అనుభవించటం నా ఆశయం!"

'వేశ్య చెప్పవలసిన వాదమిది!' అనుకున్నాడు సాంబమూర్తి. ఆమె ఆశయ మేమిటో ఆయనకు బాగా అర్థమైంది. ఏం చెపితే బాగుంటుందో ఆయన ఇంకా తేల్చుకోలేదు.

"ఇదేమంత క్లిష్టమైన కేసు కూడా కాదు. మా ఆయనకు అంతా తెలిసింది" అన్నదామె.

"ఆయన నీకు విడాకులివ్వక మునుపే ఆ గౌరవాన్ని నీవు దక్కించుకుంటే బాగుంటుందనా?"

"ఉహుం. విడాకులు కోరే పక్షంలో ఆయన కంటెస్ట్ చేయనని రాశారు. ఎక్స్‌పార్టీ డిక్రీ అవుతుంది. లేదా కోర్టువారికి ఆయన తన అంగీకారాన్ని తెలియపరుస్తారు. ఎక్కువగా శ్రమపడనవసరం లేదు."

ఫీజు విషయమై ఆమె ఆందోళన పడుతోందా అనే సందేహం కలిగింది సాంబమూర్తికి. బహుశా అద్దై వుండదు. ఇలాటి కేసుకు చాలా తక్కువ ఫీజు తీసుకొనే జూనియర్స్ కోకొల్లలుగా వున్నారు. ఎక్కువ రభస లేకుండా తేలిగ్గా తెలివిగా పని పూర్తి చేసుకునేందుకే ఆమె తన దగ్గరికి వచ్చిందని అనుకున్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఈ కోర్టులూ మిగతా ఫార్మాలిటీస్ మటుకు చూస్తే సరిపోతుంది" అని ఆమె తన అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చింది.

"తరువాతి భర్త సిద్ధంగా వున్నాడా?"

"ఆఁ" అందామె, నిస్సంకోచంగా.

"మీ ఆయన రాసిన ఉత్తరాలేమన్నా వుంటే యివ్వు."

"ఇవిగో ముఖ్యమైన నాలుగు ఉత్తరాలూ---" అని ఆమె హాండ్ బాగ్‌లోంచి గళ్ళ సిల్కు రుమాలుతో కట్టబడిన చిన్న కట్టను సాంబమూర్తికి అందించింది. రుమాలు మీది నుంచి సెంటు వాసనల ఘుమ ఘుమలు గుబాళించినవి.

"సరే. రేపు సాయంత్రం ఐదు గంటలకు యిక్కడకు రా. వొచ్చేటప్పుడు నీవు వివాహమాడదలుచుకున్న ఆ 'భర్త'ను కూడా వెంట తీసుకొని రా. నా క్లయింట్‌గా నీకు ఎలాటి కష్టమూ, నష్టమూ కలగకుండా చూడవలసిన బాధ్యత నాకున్నది గదా! విషయాలన్నీ ముగ్గురమూ కూర్చొని మాట్లాడుకోవటం మంచిది."

"తమ ఫీజు?"

"ఇప్పుడేం అవసరం లేదు. ఆ సంగతి కూడా రేపు సాయంత్రం చెప్తాను...."

ఆమె లేచి సుతారంగా 'టా-టా' చెప్పినట్లుగా కుడి చేయి పైకెత్తి వయ్యారంగా నడిచి వెళ్ళింది. సాంబమూర్తి రుమాలు మీది సువాసనల్ని ఆఘ్రాణిస్తూ ఆమె వెళ్ళే వైపు చూడసాగాడు.

2

రకరకాల ఆలోచనలు సాంబమూర్తిని చుట్టుముట్టినవి. ఈ వచ్చి వెళ్ళిన ఆమె విచిత్ర మనస్తత్వం ఆయనకు అంతుబట్టలేదు. పేరేమిటో, చిరునామా ఏమిటో కూడా

తను అడగలేదు. ఆమె ఇచ్చిన ఉత్తరాల ద్వారా ఈ విషయాలు తెలుసుకునే అవకాశం వున్నది. వృత్తిరీత్యా కాకపోయినా ఈ విచిత్ర వ్యక్తిత్వాన్ని తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం సాంబమూర్తిలో ప్రబలింది.

సత్కాలక్షేపానికి చేతిలో ఉత్తరాల కట్ట వుండనే వున్నది. బంగళాలోకి వెళ్ళి భోజనం చేసి సుఖంగా పడుకొని ఉత్తరాలు చదవసాగాడు సాంబమూర్తి. సుశీల వచ్చేందుకు మరో గంటన్నర పడుతుంది! ఈ లోగా యిదో కాలక్షేపం!

ఆగంతకురాలు చాలా తెలివిగలదని తాను నిర్ణయించుకున్నాడు. ఆమె తనకిచ్చిన ఉత్తరాలలో ఆ తెలివి కనిపిస్తూనే వున్నది. అనవసరపు కాలయాపన జరగకుండా, తాను చికాకుపడకుండా ఎంతవరకు అవసరమో అంతవరకే ఉత్తరాలు యివ్వబడినవి. పోతే తన బంగళాకు దాపులోనే ఆమె నివాసం; అందుకనే తన దగ్గిరికి వచ్చిందీ కేసు!

మొదటి ఉత్తరంలో ఇలా వుంది:

లండన్,

6-1-1959

డియర్ రేవతీ!

నీవూ, అమ్మాయీ కులాసాగానే వున్నారనుకుంటాను. ఇక్కడ చలి విపరీతం. మరో రెండేళ్ళు ఎలాగో ఓపిక పడితే సుఖంగా జీవనం గడిపేందుకు సరిపడే ధనసంపాదన పూర్తవుతుంది. నీవు సహకరిస్తావనే ఆశ కూడా వున్నది.

నా స్నేహితులు కొంతమంది ద్వారా చిత్ర విచిత్రమైన మాటలు వింటున్నాను. వాటిని నమ్మే ముందు నీ జవాబు కూడా తెలుసుకోవటం ఉచితమని భావిస్తున్నాను.

బాధ్యతారహితంగా, ముక్కు మొహము ఎరుగని మొగాళ్ళతో తిరుగుతున్నావని తెలుస్తోంది. నీ కంతగా కాలక్షేపం కాకుంటే నీ స్నేహితురాండ్రున్నారు కదా! లేదా లేడీస్ క్లబ్‌లు ఉన్నవి. అదీ కాదంటావా-లోగడ ఉద్యోగం చేయాలనే కోర్కెను వెలిబుచ్చావు. నా స్నేహితులకు రాసి ఏదైనా ఉద్యోగం చూడమంటావా?

చాలా ఆధారపడదగిన తావుల నుంచి నాకీ ఉత్తరాలు వస్తున్నవి. నీ శీలాన్ని శంకించటం లేదు. అయితే సమాజాన్ని కూడా మనం గమనించ వలసి ఉన్నది. కేవలం ఎవరి ఇష్టానుసారంగా వారు ప్రవర్తిస్తే సామాజిక శాంతి - ముందుగా కుటుంబశాంతి నాశనమౌతుంది. చదువుకున్నదానివీ, తెలివిగలదానివీ నీకు వివరించి వ్రాయనవసరం లేదనుకుంటాను. మించి పోయింది లేకుంటే, ఇప్పటికైనా కుటుంబ క్షేమం దృష్ట్యా జాగర్తపడటం వాంఛనీయమని భావిస్తున్నాను.

విశేషాలతో వెంటనే జవాబు రాయి. ఈ కవరులో 50 పౌనులకు డ్రాఫ్ట్ పంపుతున్నాను. సుమారు రు. 750 వస్తుంది. సాధ్యమైనంతవరకూ ఖర్చులు తగ్గించు. అమ్మాయికి ఏ లోటూ రానీకు.

నీ

ప్రభాకర్

ఈ ఉత్తరానికి ఏ ధోరణిలో రేవతి జవాబు రాసి ఉంటుందో, ఆమె ఇచ్చిన రెండో ఉత్తరంలో తేటతెల్లమౌతూన్నది.

లండన్,

19-1-1959

డియర్ రేవతీ!

నే నిక్కడ కులాసాగానే వున్నాను. నీవూ అమ్మాయీ క్షేమమని తలుస్తాను.

నేను ఆశించిన విధంగా గాక సరిగ్గా అందుకు విరుద్ధంగా వున్న ఉత్తరం నీ దగ్గర్నుంచి వస్తుందని నేను కలలో కూడా తలచలేదు. నీ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు భంగకరంగా వుండేలా నే నెన్నడూ ప్రవర్తించలేదు: అలాటి ధోరణి నీకు తోచినందుకు విచారిస్తున్నాను. నీ ఇష్టానుసారంగా తిరిగేందుకు నా నుంచి యెలాటి అనుమతీ అవసరం లేదన్నావు. ఇదివరకు అంటే మన వివాహానికి పూర్వంవలె విచ్చలవిడిగా తిరుగులాడే అవకాశాలు లేవనే నేను తలపోస్తున్నాను. ముఖ్యంగా మన యిద్దరి జీవితాలూ మరొక చిన్న ప్రాణితో లంకెపడి వున్నవి.

కేవలం నా స్వార్థాన్నే నేను చూసుకోలేదు. కుటుంబ క్షేమమే నా లక్ష్యమని నీకు తెలుసు. నిన్ను విడిచి ఉండటం నా కెంత బాధాకరమో వేరుగా చెప్పనవసరం లేదు. ఐతే కొన్ని సుఖాలను పొందేందుకు మరి కొన్నిటిని బలిపెట్టవలసే వుంటుంది కదా!

యవ్వనం ప్రశాంతిని యిచ్చేదీ కాదు; దాచుకుంటూంటే ఉండేదీ కాదు. అనుభవించినా, అనుభవించకపోయినా కాలగమనంలో హరించుకొనే పోతుంది. అందుకని దాన్ని దుర్వినియోగం చేయటం మాత్రం ఏం సబబు? దాహమైనదని మురికినీళ్ళు తాగుతామా? ఇప్పటికైనా మించిపోయింది లేదనే నేను తలుస్తున్నాను.

కోర్కెలు వుండటం సహజమే! ఆ కోర్కెల్ని తీర్చుకోవటమూ సహజమే; ఐతే ఇందుకుగాను అనుసరించే విధానాలు మన సంస్కృతి మీదా, తెలివి తేటల మీదా, విజ్ఞానం మీదా ఆధారపడి వుంటవి. ఒకానొక వ్యక్తిని ఖూనీ చేసినందువల్ల లక్షరూపాయలు వస్తాయంటే ఆ పని చేయగలమా? కోర్కెలకు కేవలం బానిస కాకుండా, వాటిని సాధ్యమైనంతవరకూ అదుపాజ్ఞల్లో పెట్టుకోవడం సామాజిక శాంతి భద్రతల

దృష్ట్యా సౌశీల్యాన్ని కాపాడుకోవటం; చూపదగిన ఓర్పు దృష్ట్యా ఎంతైనా అవసరం. ఇది జరగనినాడు మనకూ కుక్కలకూ వుండే భేదం అత్యల్పం.

నీ మనస్సు కష్టపెట్టాలనే ఉద్దేశంతో నేనీ విధంగా వ్రాయలేదు. మరొకసారి ప్రశాంతంగా ఆలోచించ గోరుతాను. పొరపాటున కాలు జారటమనే దాన్ని నేను అర్థం చేసుకోగలను. కాని కావాలని, పరిస్థితులను తనకు అనుకూలంగా రూపొందించుకొనే దురభిప్రాయంతో మాటి మాటికీ కాలు జార్చుకోవటమనేది-ఒక అలవాటు-ఆ తరువాత ఒక వ్యసన మౌతుందనే విషయం వేరుగా వివరించ నవసరం లేదు.

ఈసారి ఉత్తరంలోనన్నా నన్ను అర్థం చేసుకొన్న ధోరణి కనిపిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

నీ

– ప్రభాకర్

గారాబంగా పెంచబడిన భాగ్యవంతుల బిడ్డ చెడు మార్గాలను అనుసరించినప్పుడు, తల్లిదండ్రులు మంచిగా యెంత చెప్పినా వాడి చెవికి ఎక్కని ధోరణిలో రేవతి జవాబు వ్రాసి వుంటుందనే విషయం అర్థమైంది. తాను వ్రాసిన ఉత్తరాల కాపీలు యివ్వకుండా, తన భర్త వ్రాసినవే యివ్వటంలో వున్న రహస్యం కూడా సాంబమూర్తి తెలుసుకోగలిగాడు. కేసు జరుగుతే ఎవరికి వారు తమకు మాత్రమే అనుకూలంగా వుండే విషయాలను ప్రమాణం చేసి చెబుతారు. ప్రతికూలంగా వుండే వాటిని విస్మరిస్తారు. లేదా అలా నటిస్తారు! ఐతే కనిపించకుండా రహస్యంగా వుంచబడిన భాగాలు యథాతథంగా బైటికి లాగగల సమర్థత వున్న లాయర్లు కోర్టులో వుంటారని ఆమె అనుకొని వుండదు.

మూడో ఉత్తరం చదివాడు సాంబమూర్తి.

లండన్

6-2-1959

డియర్ రేవతీ!

నేనిక్కడ కులాసాగానే వున్నాను. మీ క్షేమాన్ని నీ ఉత్తరం ద్వారా తెలుకున్నాను.

ఈ ఉత్తరమన్నా నాకు మనశ్శాంతి నిస్తుందని ఆశించాను. క్రితం సారి ఉత్తరంలోకన్నా దిగజారిపోయావనే విషయాన్ని యీ ఉత్తరం స్పష్టపరుస్తోంది. నేను విశదీకరించిన విషయాలు నీ మనసునెందుకు విరిచినవో తెలియటంలేదు.

మన మధ్య యేర్పడిన అభిప్రాయ భేదాలు యింత త్వరితగతిని అంతులేని అఘాతాలను ఏర్పరుస్తవని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. కోరింది లభ్యం కానప్పుడు

అంతకన్నా తక్కువది దొరికితే వదలలేని మానవ స్వభావం కూడా నాకు తెలుసు. ఏదో ఒక సిద్ధాంతానికి అనుగుణంగా జీవితాన్ని నడుపుకోవటం జరగాలా? లేదా మన ప్రవర్తనను సమర్థించుకునేందుకు ఏదో ఒక సిద్ధాంతాన్ని యెత్తి చూపుకుంటామా? చెడుపనులని తెలిసివుండే వాటిని చేసేవారందరూ తమకు తాము సమర్థించుకునేందుకు ఏదో ఒక సిద్ధాంతాన్ని, తమ ప్రవర్తనకు అనుకూలమైన దాన్ని ఏరుకుంటారు. ఇదే సిద్ధాంతరీత్యా యిక్కడ నేను కూడా నా ఇష్టానుసారంగా నేను తృప్తిని ఆశించి, ఎవత్తెతోనో సుఖపడడాన్ని నీవు భరించగలవా?

పోనీ నీవు కూడా ఇక్కడికి వచ్చేందుకుగాను తగిన యేర్పాట్లన్నీ చేస్తాను రాకూడదా? అప్పు డీ సమస్యల పరిష్కారం సులువుగా దూరమవుతుంది కదా! రేవతీ! మనది 'ప్రేమ పెళ్ళి' అనే విషయం నీవు మరచిపో లేదనుకుంటాను. ఏరి కోరి పెళ్ళాడిన వారి జీవితాలు కూడా ఇలా ఐతే సమాజంలో ఆదర్శంగా భావించబడుతూ, అభ్యుదయ భావాలుగా గుర్తించబడే ప్రణయం మీద ఎవరికైనా గౌరవం వుంటుందా? సనాతనాచారాలు ఒక్కసారిగా ఎదురు తిరిగి విజయ నాదాలు చేయవా? ప్రేమించుకొని పెళ్ళి చేసుకోవటమే ఉత్తమ మార్గమనేది మిథ్య అవుతుంది కదా! ఈ విషయాలు కూడా ఆలోచించు.

నీ ప్రవర్తన నాకు నచ్చకుంటే విడాకులున్నవనే విషయం జ్ఞాపకం చేశావు. మనం విడాకులు పొందినట్లయితే ఉభయుల వంశ గౌరవమూ నేలపాలవుతుంది. అలా కాకుండా నీ ప్రస్తుత ధోరణిని మార్చుకోకపోయినా జరిగేదీ అదే! ఇలాంటి విషమ పరిస్థితుల్లో విడాకులే శరణ్యమనిపించేటట్లు చేజేతులా చేసుకుంటున్నావు.

అయితే మన అమ్మాయి సంగతేమిటి? నే నా పిల్లను వెనువెంటనే ఇంగ్లండ్‌కు తరలించి సాకటం కుదరదు కదా! చివరి ఆయుధంగా వున్న విడాకుల్ని నీవు త్వరపడి సందర్భశుద్ధి లేకుండా యిప్పుడే ప్రయోగించదలచినట్లు భావిస్తున్నాను. నా ఊహలతో నీకు నిమిత్తం లేదనే ధోరణిని కనబరుస్తున్నావు కనుక వాటిని లెక్క చేయవనే అనుకుంటున్నాను.

మరొక్కసారి - బహుశా చివరిసారే కావచ్చు ఆలోచించు. ఎవరో నీ మీద మత్తుమందు చల్లినట్లుగా ప్రవర్తిస్తున్నావు. తీవ్రమైన వాంఛలకు కళ్ళు బైర్లు కమ్మటంతో దానికి 'ప్రేమ' అని 'ప్రణయం' అనీ పేర్లు పెట్టి, పవిత్రంగా భావించబడే ఆ పదాల వెనుక దాక్కోవాలని చూడటం కుటిల స్వభావమే అవుతుంది. నిన్ను నీవు మరిచేట్లు చేయగలిగిన ఆ ప్రణయాన్ని ఏ వెలయినా సరే చెల్లించి ఆరాధించేందుకే నీవు నిశ్చయించుకున్నట్లు కూడా అర్థం చేసుకున్నాను. నీ వ్యక్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకునేందుకు ఎదురైనా యీ విషమ పరిస్థితినే నీవు ఎన్నుకున్నావు. ఇకముందైనా నీకు జీవితంలో సుఖసౌఖ్యాలు కలగాలని గాఢంగా ఆశిస్తున్నాను.

ఎటు తిరిగినా ఆ పాత పాటే నీవు పాడదలుచుకున్న పక్షంలో నీవు కోరే విడాకులకు నేను ఎదురు చెప్పను. నీవు కోర్టుకు వెళ్తే నేను అసలు కోర్టుకే రాను. ఇందువల్ల అవబొయ్యేదాన్ని మనం ఆపలేకపోయినా అనవసరపు కాలయాపనా, వాదోపవాదాలు మొదలైన వేదనలను తప్పించుకోవచ్చు.

చివరకు నేను కోరేదేమంటే – నీవు పోనీ నీ ఇష్టానుసారంగానే తిరుగు. నేను ఇండియాకు వచ్చేంతవరకూ పాపను జాగ్రత్తగా పెంచు. మన కలతల కారణంగా బేబి మనస్సు పాడుచేయవని నమ్ముతున్నాను.

ఈ కోరికను కూడా నీవు మన్నించలేకుంటే – మరొక ఏర్పాటు చేసే వరకైనా ఆగుతావని ఆశిస్తున్నాను.

జవాబు వ్రాయి.

నీ

ప్రభాకర్

సాంబమూర్తి రక్తం వేడెక్కింది. కాస్త సందు దొరికితే మంచితనానికి పట్టే దుర్గతి, ఆవేదనల స్వరూపాలు యెలాటివో ఆయన స్పష్టంగా చూస్తున్నాడు. ఇక ఆ నాలుగో ఉత్తరంలో ఏముంటుందో ఆయనకు చదవకుండానే తెలిసి పోయింది. ఐనప్పటికీ కథా క్రమంలో రేపు తానివ్వబోయే సలహా సర్వాంగీకారంగానూ, శాస్త్ర సమ్మతంగానూ వుండే నిమిత్తం ఆయన నాలుగో ఉత్తరాన్ని కూడా చదివాడు:

లండన్.

3-3-1959

డియర్ రేవతీ!

జవాబు వ్రాసేందుకు చాలా ఆలస్యం చేసిన కారణంగా నీ మనసేమన్నా మారుతుందేమోననే ఆశను, నీ ఉత్తరం నిరాశ చేసింది.

చాలా కొత్త విషయాలు జీవితంలో తెలుసుకోవటం జరుగుతోంది. శరత్ బాబు కథల్లో లాగు 'భారత స్త్రీ ఒకేసారి ఒకే పురుషుణ్ణి ప్రేమిస్తుంది' అనే సిద్ధాంతం కేవలం ఆదర్శ ప్రాయమైన కథా రచనలకు మాత్రమే సరిపడే సత్యమని నీవు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయంతో నాకు ఎలాటి పేచీ లేదు. ఇతర పురుషులను కూడా ఆమె అంత గాఢంగానూ ప్రేమించవచ్చు! ఐతే ఆ ప్రేమను ప్రకటించే అవకాశాలూ, సమాజపు అనుకూల వాతావరణమూ మొదలైనవి లభ్యపడనందు వల్ల ఆమె తిరుగుబాటు చేయలేక పోతోందన్నావు. అదీ కాచి వడపోసిన సత్యమే!

నీ గాఢమైన వాంఛలను చట్ట సమ్మతంగానూ, నీ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు ఎలాంటి ఆటంకమూ లేకుండా తీర్చుకొనే ఏర్పాట్లు చేసుకున్నా నన్నావు. నీ

కుశాగ్రబుద్ధినీ, చాకచక్యాన్నీ అభినందిస్తున్నాను. విడాకులు తీసుకోకుండా విచ్చలవిడి విహారం ద్వారా నా మనసు కష్టపెట్టటం నీకు ఇష్టంలేదన్నావు. నా మీద యీమాత్రం దయ చూపినందుకు ఆనందిస్తున్నాను.

విశేషించి వ్రాయవలసిందీ లేదు. తెగిన తాడుకు చెరో వైపునా దూరంగా విసిరివేయబడటమే ఉభయులూ అందుకోవలసిన ప్రతిఫలం! బేబి సంగతి నాకే వొదిలినందుక్కూడా నీ పట్ల కృతజ్ఞుణ్ణి. సరిగ్గా నెల రోజుల వ్యవధి యివ్వు, యీలోగా బేబీ సంరక్షణ భారానికి తగిన ఏర్పాట్లు చేయగలుగుతాను.

విడాకులు కోర్టు ద్వారా తేలిగ్గా పొందగలవు. ఏ లాయరైనా యీ సంగతి నీకు చెప్పగలడు. నేను ఎటూ అడ్డగించను. ఈ ఉత్తరాన్ని నా అంగీకారంగా కూడా నీవు కోర్టులో దాఖలు చేయవచ్చు.

నీవు కోరే కొత్త జీవితం సుఖప్రదంగా గడుస్తుందని మనః పూర్వకంగా ఆశిస్తున్నాను.

నీ
ప్రభాకర్

సాంబమూర్తి నిట్టూర్చాడు. తెగించిన ఆడదాని కాళికా స్వరూపం ఆయన కళ్ళముందాడింది. ఎంతో అందమైన ఆడదాన్ని సాయంత్రం చూశాననే ఆనందమంతా ఆ అందానికి వెనుక దాగి ఉన్న పగిలిన అగ్నిపర్వతాన్ని చూసేప్పటికి భయానకంగా మారింది. ఎంత తియ్యగా ఉన్నా, విషమని తెలిసీ తినలేం కదా!

ఈ విచిత్రమైన మనస్తత్వమున్న వ్యక్తికి ఎలాటి సలహా ఇవ్వాలా అని ఆలోచిస్తూ, తనకు తెలియకుండానే మగత నిద్రలో పడ్డాడు సాంబమూర్తి. సుశీల వచ్చి గట్టిగా ముద్దు పెట్టి మేల్కొల్పాక గాని ఆయన మనసుని ఆవరించిన మేఘం విడవడలేదు.

3

మర్నాడు సాయంత్రం సరిగ్గా ఐదు గంటల కల్లా రేవతి తన క్కాబోయే భర్తను వెంటబెట్టుకొని సాంబమూర్తి ఆఫీసు గదిలో ప్రవేశించింది. ఆ గదిలో వెలిగే నాలుగు ట్యూబ్‌లైట్స్ వెరసి మొత్తం 160 కాండిల్ పవర్ రేవతి అందచందాల ముందు వెలవెలబోయినట్లుంది.

"రండి-రండి!" అని సాంబమూర్తి వారిని ఆహ్వానించాడు. తమ కేసు విషయమే స్టడీచేసి సిద్ధంగా వున్నందుకు, భరించలేని కాలయాపనకు గురికానందుకు కాబొయ్యే వధూవరు లిద్దరూ ఎంతో ఆనందించారు.

సాంబమూర్తికి ఎదురుగా వారిద్దరూ చెరో కుర్చీలోనూ కూర్చున్నారు.

"వీరు నారాయణరావుగారు...నవలా రచయిత... వీరాంధ్ర అనే తెలుగు దినపత్రికలో అసిస్టెంట్ ఎడిటర్" అని ఆ యువకుణ్ని రేవతి సాంబమూర్తికి పరిచయం చేసింది.

సాంబమూర్తి ఒక్కక్షణం ఆ యువకుణ్ని పరిశీలించి చూశాడు. పాలుగారే బుగ్గలు చూసి బొత్తిగా జీవితానుభవం లేనివాడనే విషయాన్ని గ్రహించాడు. కథలు చదివి కథలు రాయటం మాత్రమే నేర్చి ఉండొచ్చు. రేవతి వాలుచూపుల వలలో చిక్కుకొనే వేలాది ప్రజల్లో ఇతనూ ఒకడు. రేవతికి ఇతని మీద మమత కలగటం ఒక్కటే విశేషం. అందగాడూ, లేత వయసువాడూ అనేవి పైకి కనిపించే లక్షణాలు. అందుకని కాస్త లోతుకు వెళ్ళవలసిన అవసరం ఉన్నదని సాంబమూర్తి భావించాడు.

"నీ అభిరుచుల్ని అభినందిస్తున్నాను రేవతీ!" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

ఈ ఒక్క వాక్యంతోనూ వారుభయులు ఆనంద పారవశ్యాన్ని పొందిన సూచనలు సాంబమూర్తి తీవ్ర దృష్టికి తగిలినవి.

"సరే, బిజినెస్ చూద్దాం... రేవతి తన మొదటి భర్తకు విడాకులిచ్చి, మిమ్ము వివాహం చేసుకునేందుకు నిర్ణయించుకున్న సంగతి తమకు తెలుసు కదా!"

"తెలుసు!" అన్నాడు నారాయణరావు.

"ఆమె విడాకులు కోరిన కారణం ఏమిటో తమకు తెలుసా? ఆమెకు మొదటి భర్త సంతానం తాలూకు ఒక ఆడపిల్ల ఉన్న సంగతీ తెలుసా?"

"భర్తకూ తనకూ పడటంలేదంది; తనకా భర్త మీద ఇష్టం తగ్గిందన్నది. తన బేబీని ఆ భర్తే తీసుకుంటాడని చెప్పింది."

"రైట్... ఆమె ఏమీ దాచలేదు. అయితే రేపు మీ మీద కూడా ఇష్టం తగ్గవచ్చు కదా!"

"రేపటి సంగతెందుకు లెండి!" అంది రేవతి కొరకొరలాడుతూ.

ఆమె జవాబును నారాయణరావు మెచ్చుకున్నట్లు కనిపించింది.

"అంతేలెండి!" అన్నాను.

"నిన్నటి విషయం, రేపటి విషయాలూ వొదిలేద్దామంటే - కేవలం వర్తమాన కాలానికి విలువ ఏమీ ఉండదని నా భయం. ఎందుకంటే నిన్నటి అనుభవం మీదా, రేపటి ఆశయాల మీదనే వర్తమానం ఆధారపడి ఉంది. వర్తమానమంటే కేవలం ఈ రోజు, యీ గంట, యీ నిమిషం అవనేరదు కదా!"

"ఔననుకోండి" అన్నది రేవతి. "సూటిగా ఉన్న ఈ కేసును క్లిష్టంగా చేస్తున్నారు!"

"కాదమ్మాయీ!... సరే-అయ్యా! తమ సంపాదన ఎంత?" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఐదొందలు జీతం."

"పై రాబడో?"

"దాదాపు ఏమీ లేదు."

"నెలకు ఏడొందలు పంపేవాడు ఆమె మొదటి భర్త. అది చాలుతోందో లేదో నేను చెప్పలేను కాని అంతకన్న తక్కువ క్వాలిటీని అంగీకరించటం సబబని నేను అనుకోను" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"మా మధ్య ప్రేమ ఉన్నది... డబ్బులో తగ్గినా ప్రేమ ఉన్నదే!"

"ఓహో! ప్రేమ తింటూ కూర్చోవొచ్చు."

నారాయణరావు మొహం వేళ్ళాడేశాడు.

రేవతి మాత్రం నిప్పులు కురిపిస్తూ, "అదేదో మే మిద్దరం చూసుకునే వ్యవహారం. మీ కెందు కా శ్రమ?" అంది.

"అన్ని వ్యవహారాలూ చక్కబరచకుండా తీర్మానం చేయటమెలా? సరే సంపాదన విషయం వొదిలేద్దాం. 'వెరైటీ యీజ్ ది స్పైసిస్ ఆఫ్ లైఫ్' అన్న దాంట్లో మీకు నమ్మకమున్నదా?"

ఈ ప్రశ్న ఎవర్ని అడిగాడో తెలియక ఇద్దరూ ఒకేసారిగా "చాలా నమ్మకం!" అన్నారు.

"ఆ విశ్వాసాన్ని రేవతి జీవితంలో ప్రయోగిస్తూన్నది... ఆమె తన భర్తకు వ్రాసిన ఉత్తరాలలో తాను తన యవ్వనాన్ని వినియోగించుకునే విధాల పట్ల ఆయన ఎలాటి ఆటంకాలూ చెప్పరాదనే ధోరణిని కనబరచింది–" అన్నాడు సాంబమూర్తి. సాక్ష్యమేదో తాను సిద్ధంగా వుంచాననే ధోరణిని కనబరిచేటట్లుగా ఉత్తరాలు కట్టబడిన రుమాలును ఆడిస్తూ.

"కావచ్చు" అన్నది రేవతి.

నారాయణరావు ముభావంగా ఊరుకున్నాడు.

"నేను విశదీకరించవలసిన ముఖ్య విషయమిది : నా క్లయింట్‌గా నీ తత్వానికి సరిపడే భర్తే నీకు తగినవాడవుతాడు. నీవు ఎన్నుకున్నప్పటికీ, రేపే తిరిగి తెగతెంపులకు పాల్పడకుండా ఉండేటట్లుగా నేను కట్టుదిట్టం చేయవలసిన బాధ్యత నాకు వున్నది... అందుకని మిస్టర్ నారాయణరావూ! రేవతి తన యవ్వ నానుభవాలను తన ఇష్టానుసారంగా పొందేందుకు మీరు అనుమతించవలసి వుంటుంది. అలాటి ఆమె ప్రవర్తనను ఆమె మొదటి భర్త అంగీకరించాడు కూడాను... అంటే ఆ మొదటి భర్త కన్నా హృదయ వైశాల్యాన్ని మీరు ప్రదర్శించగలిగి వుండాలి. అది మీకు సమ్మతమేనా?" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

తాను నోటితో చెప్పలేని విషయాన్ని సాంబమూర్తి విశదీకరించినందుకు రేవతి సంతోషించింది. తన ప్రేమలో తలక్కిందులుగా పడిపోయిన నారాయణరావు దీనిక్కూడా తప్పక అంగీకరిస్తాడనే ఆమె నమ్మింది. అలాటి అంగీకారాన్ని పొందటం - అందునా తన లాయర్ సమక్షంలో ఒప్పుకోవటం, తన జీవిత విధానానికి తిరుగు లేని అస్త్రంగా వుంటుందని ఆమె తలపోసింది.

ఐతే నారాయణరావు యిబ్బందిపడుతూన్న విధంగా కుర్చీలో అటూ యిటూ కదిలాడే కాని జవాబు చెప్పలేకపొయ్యాడు.

"మీ ఇష్టానుసారంగా మీరు వాంఛల్ని తృప్తిపరుచుకునేందుకు బహుశా రేవతికి అభ్యంతరం వుండదు" అని సాంబమూర్తి అందించాడు.

"ఔను... వ్యక్తిగత స్వాతంత్ర్యాన్ని భంగపరిచే వైవిహిక జీవితం నాకు అవసరం లేదు.." అన్నది రేవతి.

"జవాబివ్వండి.." అని సాంబమూర్తి తొందరపెట్టాడు. నారాయణరావు బెదిరి పోయినట్లు కనిపించాడు.

"ఈ విషయం లోగడ మనం తేల్చుకున్నదే కదా!" అని రేవతి ఆ పాత విషయాన్ని నారాయణరావుకు జ్ఞాపకం చేసింది.

"ఈ షరతు నేను అంగీకరించను... " అన్నాడు నారాయణరావు.. పిరికివాడు తన పిరికితనం బైటపడుతుందేమోనని భయపడి దృఢస్వరాన్ని ప్రయోగించిన విధంగా.

"ఆఁ, అలాగా? ఆ రోజున అడిగినప్పుడేమన్నా ఒప్పుకుంటివి... కొన్ని నెలలుగా నన్ను మభ్యపెట్టింది ఇందుకా?" అని రేవతి కారాలూ, మిరియాలూ నూరుతోంది.

సాంబమూర్తి యీ వినోదాన్ని చూసి, విని ఆనందిస్తున్నాడు.

"ఆ ప్రేమలో ఏం చేశానో - నే నిప్పుడు చెప్పలేను. నీ తోడి ఆ స్నేహమే నాకు దక్కుదల అని తృప్తి పడగలనని ఇప్పుడు అనిపిస్తోంది. నీ చరిత్రను గూర్చి ఆలోచిస్తూంటే - నీవిప్పుడు విడాకులివ్వాలనుకుంటున్న నీ భర్త దేవుడనిపిస్తోంది. అంతకన్న దైవత్వాన్ని ప్రదర్శించేందుకు దేవుడే మరొక అవతారాన్ని ఎత్తాలి" అన్నాడు నారాయణరావు.

"అది నిజమేకాని దేవుడు ఆ అవతారాన్ని దాల్చేదాకా రేవతి యీ అవతారంలోనే వుండగలదనే నమ్మకం నాకు లేదు!" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

నిశ్చయంగా విజయాన్ని ఆశించిన వ్యక్తి, చిత్తుగా ఓటమిని యెదుర్కో వలసి వచ్చినప్పుడు ఎలాటి మార్పులు ప్రదర్శితమౌతవో యీ క్షణంలో రేవతిని చూస్తే అర్థమౌతుంది.

"ఇన్ని అబద్ధాలు చెప్పి... ఇంత మోసం చేసి.." అంటోంది రేవతి కందగడ్డల్లే మొహం చేసుకొని.

నారాయణరావు పిల్లి వలెనే లేచి, ఆమె దృష్టి నుంచి తప్పించుకుంటూ జారుకున్నాడు.

"మొగపురుగుల్ని నమ్మకూడదు! ఎన్నెన్ని వాగ్దానాలు ఎన్నెన్ని ప్రమాణాలు చేశావ్! నిన్ను నమ్ముకొని కదా నేనింత దూరం వచ్చింది..." కళ్ళ నుంచి నీరు కారుతున్నా గమనించకుండానే ఆమె చెప్పుకొనిపోతోంది.

"రేవతీ!" అన్నాడు సాంబమూర్తి హెచ్చరిక చేస్తూన్న ధోరణిలో-- "ఆ మోసగాడు, అబద్ధాలకోరు అమాయకుడల్లే కనిపించే దుష్టుడు పారిపొయ్యాడు!"

ఇప్పుడామె కళ్ళు తుడుచుకొని చుట్టూ చూసి సాంబమూర్తి చెప్పింది నిజమేనని తెలుసుకుంది.

"వాడు వెళ్ళిపోవటమే మంచిది... తీరా పెళ్ళిచేసుకున్నా నిన్ను నానా హింసలూ పెట్టేవాడు. నిన్ను నీ కోర్కెలు తీర్చుకోకుండా అడ్డగించేవాడు... విడాకులు యివ్వకుండా నానాబాధా పెట్టేవాడు. అంత్యనిష్ఠూరంకన్నా యీ ఆదినిష్ఠూరమే మేలు కదా!"

"మీరు చెప్పినదీ నిజమే!" అన్నది రేవతి, తనను తాను ఊరడించుకో గలుగుతూన్నట్లు.

"నీకు విడాకులు రావటం చాలా తేలిక. ఐతే ఆ తరువాత కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయించుకోవటం ఉచితం. మరో కొమ్మ పట్టు చిక్కకుండానే, నిలబడిన దాన్ని నరుక్కోవటంలాంటి పని చేయకూడదు కదా!"

"ఔనౌను..." అంటూ గొణిగిందామె.

"నేనొక సలహా చెపుతాను."

"చెప్పండి" అన్నదామె ఆతృతను స్పష్టపరుస్తూ.

"ప్రతిదీ జాతీయం చేయటమనే తీవ్ర జ్వరం దేశ మంతటా వ్యాప్తి చెంది ఉన్నది. సమాజంలో సోషలిజాన్ని తీసుకొని వచ్చేందుకుగాను ప్రతీ దాన్నీ ప్రజలపరం చేయటాన్ని చూస్తూనే వున్నాము. ప్రైవేట్ సెక్టర్ నుంచి, పబ్లిక్ సెక్టర్‌కు సహజంగా మార్పులు తీసుకొని రాబడుతూన్నవి. సౌందర్యం, యవ్వనం మొదలైనవి కూడా ఏ ఒక్క వ్యక్తికో చెంది, ప్రైవేట్ సెక్టర్‌లో ఉండటం కన్నా, పబ్లిక్ సెక్టర్‌లోకి గొనిరాబడితే సోషలిజమ్ పరాకాష్ఠ నందుకుంటుంది..."

"అందుకని?" అన్నదామె కనుబొమలు ముడివేస్తూ.

"అందుకని ..." అన్నాడు సాంబమూర్తి ఆర్గ్యుమెంటు పూర్తి చేసి అసలు సారాంశాన్ని బైటపెట్టే ధోరణిలో. "ఈ భర్తలను వెతుక్కోవటం, యెదుర్కోవటం అదీ మహా యాతన. వీళ్ళలో మోసగాళ్ళు జాస్తి. నీ అభిరుచులన్నిటికీ తగినవాడూ, నీ ప్రవర్తనను సర్వదా ఆమోదించేవాడూ దొరకటం దుర్లభం కూడాను. ప్రతిసారీ పెళ్ళిచేసుకోవటం, నచ్చక విడాకులు పుచ్చుకోవటం మొదలైనవి తల నొప్పి

వ్యవహారాలు. కాలయాపన, ధన వ్యయంతో కూడినవి... ఈ గొడవంతా లేకుండా ప్రతి సాయంత్రం ఏ ఫాషనబుల్ రెస్టారెంట్ దగ్గిరో, లేదా సినిమాహాలు దగ్గిరో కాపలా వేసి, నీ కంటికి నచ్చినవాడిమీదికి వాలుచూపులు ప్రసరించావంటే ఒక్క రాత్రి సుఖించి అంతటితో ఆ పురుషుణ్ని వదిలించుకోవచ్చు. 'వెరైటీ ఈజ్ ది స్పైసిస్ ఆఫ్ లైఫ్' అన్నదాన్ని నిత్య జీవితంలో యింతకన్నా గొప్పగా ప్రయోగించే అవకాశం మరి వుండదు.. నీ యవ్వనం, అందచందాలూ మొదలైనవి మురిగిపోకుండా, నీకు సుఖాన్నిస్తూ ఇతరులక్కూడా వాటా యిస్తూ జీవితం హాయిగా, నీ కోర్కెలను తీర్చేందుకు అనుగుణంగా సాగిపోతూ వుంటుంది. నీ సౌందర్యానికి దాసులయ్యే మొగాళ్ళు లక్షలకొద్దీ యీ పట్టణంలో లభ్యమౌతారు; ఆ సంగతి నీకూ తెలుసు. పోతే, మంచి రేటు కూడా పలుకుతుంది. కనుక, నీ సంపాదనా బాగుంటుంది. ఎన్నికలో పొరబడినా, ఒక్క రాత్రి అవస్థే కనుక అదేమంత ఇబ్బందిగా వుండదు. మరొకవైపున సెక్స్ సోషలిజంను ప్రయోగాత్మకంగా చూపి, జాతీయం చేయటమనే అత్యున్నత ఆదర్శాన్ని అనుసరించిన దానివీ అవుతావు...

"ఎంతో ఆకలైనవాడు పలుగు రాళ్లున్న అన్నమైనా సరే, వాటిని ఏరుకొనే తింటాడు. తీవ్రమైన కోర్కెలను పరిష్కరించుకునేందుకు రెండు మార్గాలున్నవి: ఒకటి దాన్ని అణచివేయగలగటం; ఇది సామాన్యులకు సాధ్యమయేది కాదు. రెండోది మొహం మొత్తేవరకూ తీర్చుకోవటం. ఈ రెండో పద్ధతి చాలామందికి సులువైన మార్గం. ముఖ్యంగా నీ ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో నీకు ఎంతగానో ఉపకరిస్తుంది..."

ఆమె వైపు చూడకుండానే తలవొంచుకొని చివరి వాక్యాలు అంటున్నాడు సాంబమూర్తి:

"నీవు యీ నిశ్చయానికి వచ్చినట్లయితే. ప్రతి ఆదివారమూ నేను నీకో ఎంగేజ్‌మెంట్: ఇవ్వగలను. ఉదయం పదిగంటలకల్లా రాత్రి ఎనిమిదింటికి ఇక్కడికి వస్తున్నానని ముందుగా ఫోన్ చేయాలి. ఎందుకంటే పదకొండింటికి సుశీల ఎంగేజిమెంట్ ఫిక్స్ చేస్తుంది. ఇద్దరు అమ్మాయిలు నాకు అనవసరం కదా!... నేనిచ్చే ఫిక్సెడ్ రేటు రాత్రికి యాభై రూపాయలు. రెడీ కాష్ బేరం... నో బ్రోకర్స్... నెట్ ఎమౌంట్... బాగా ఆలోచించుకొని..."

హఠాత్తుగా సాంబమూర్తి తలెత్తి చూశాడు. ఆమె గది దాటుతూ వుంది. తన మాటలన్నీ వినే ఉంటుంది. అంత చెప్పటం కూడా అనవసరం. ఏం నిర్ణయించుకున్నా తనకొచ్చిన ఇబ్బంది లేదు! బాధ్యత తీర్చుకున్నందుకు సాంబమూర్తి తేలికపడినవిధంగా శబ్దమయేట్లు బిగపట్టిన ఊపిరి వదిలాడు. సువాసన గల గళ్ళ రుమాలును ఒకసారి వాసన చూశాడు.

❋ ❋ ❋

మూడు ఆది వారాలు గడిచిపోయినవి. రేవతి వ్యవహారాన్ని గూర్చి మరిచిపొయ్యాడు సాంబమూర్తి. నాలుగో ఆదివారం ఉదయం 7 గంటలకు టెలిఫోన్ మోగింది.

"హలో" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"హలో సాంబమూర్తిగారా?"

"ఔను-"

"నేను రేవతినండీ!"

పిట్ట వలలో పడిందనుకున్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఊఁ. ఇవాళ రాత్రి వస్తున్నావా?"

"ఉహుఁ యీ రాత్రే వెళ్తున్నా నండీ!"

"ఎక్కడికి?"

"లండన్. మా ఆయన దగ్గరికి వెళ్తున్నాను. రెండు సంత్సరాల తరువాత గాని మళ్ళీ ఇండియాకు రాను... తమ ఫీజు సెటిల్ చేద్దామని."

"నా ఫీజు సంగతి వదిలేద్దాం."

"మీ ఫీజేమిటో నాకు తెలుసులెండి. మీ సలహా నేను అంగీకరించని కారణాన అదివ్వాలనుకోలేదు."

"ఫర్వాలేదులే."

"సరే ఉంటానండి ప్చ్....ప్చ్..." అని టెలిఫోనులో ముద్దు పెట్టింది రేవతి.

సాంబమూర్తి తెల్లమొహం వేసి ఒక్క క్షణం ఆ టెలిఫోనును పరిశీలించి, హుక్ మీద పెట్టి, తనలో తను నవ్వుకున్నాడు. ఎదురుగా అద్దాల బీరువాలో ఉన్న గళ్ళ సిల్కు రుమాలు వెక్కిరిస్తున్నట్లుగా ఉన్నది.

4

సన్నగా వానజల్లు పడుతోంది. చలి చలిగా ఉంది. ఆదివారం రాత్రి ఎనిమిది గంటల సమయం. వాతావరణం ఎంతో ఉత్సాహకరంగా ఉన్నదని ఒప్పుకున్నప్పటికీ, సాంబమూర్తి మాత్రం చాలా చికాకుగా ఉన్నాడు.

ఎనిమిదిన్నరకు వస్తానన్న జానకి, ఏడున్నరకే ఎందుకు రాకూడదా అని ఆలోచిస్తున్న సమయంలో, టెలిఫోనులో ఆమె తన భర్త హఠాత్తుగా వచ్చాడనీ, కనుక యీ రాత్రికి రాలేననీ ఫోను చేస్తే చికాకుగా ఉండదా మరి? తనకు టెలిఫోన్ లేకపోయినా బాగుండేది. ఆమే స్వయంగా వచ్చి యీ శుభవార్త చెప్పవలసి వచ్చేది;

అప్పుడు ఆ మాటా ఈ మాటా చెపుతూ, ఏమారిచి తన అవసరం తీర్చుకునేవాడు... అలాక్కాదు– టెలిఫోను లేకుంటే యీ రాత్రంతా ఆమె వస్తుందనే ఆశతో వేచి ఉండవలసి వచ్చేది. ఇక్కడిదాకా వచ్చి అసలు సంగతి చెప్పేందుకు సందర్భపడక ఊరుకునేది జానకి. అశుభమైనా త్వరలోనే తేలిపోయినందుకన్నా తాను సంతోషించాలి. అసలు అంత తీరిక లేకనే 'మెసేజ్' యిచ్చి, తాను మాట్లాడే సావకాశం కూడా లేకుండా జానకి ఫోన్ పెట్టేసింది.

చీకాగ్గా ఉన్న సమయంలో మళ్ళీ ఫోన్ మోగింది. జానకి వీలు చేసుకున్నదేమోననే ఆశతో సాంబమూర్తి ఆఫీసు గదిలోకి రెండు అంగల్లో వెళ్ళాడు. ఫోను గంట మూడో వరస కొడుతూండగా ఫోను ఎత్తాడు. అవతలి నుంచి కోకిల కంఠస్వరం "హలో!" అన్నది.

"జానకీ!" అన్నాడు ఆతృతతో. వెంటనే తన తప్పు తెలుసుకున్నాడు. ఆడ వాళ్ళందరూ వెనుక నుంచి అందంగా కనిపించేటట్లే, వాళ్ళ గొంతులన్నీ టెలిఫోనులో దాదాపు ఒకే మాదిరిగా ఉంటవి.

"సాంబమూర్తిగారా?"

"ఔను... తమ రెవరు?" సాంబమూర్తి ఆతృత తగ్గింది. జానకి కాదని తేల్చుకున్నాడు.

"నేను జానకిని కాదండీ... రేవతిని... మీకు గుర్తు రాలేదా? రెండేళ్ళ క్రితం తమ దగ్గరికి క్లెయింట్‌గా వచ్చాను..."

"ఆ....ఆ. గుర్తున్నది!"

"అన్నట్లు మీరు సుశీలను మార్చి జానకి వలపు వలలో ప్రస్తుతం చిక్కుకున్నారా?"

ఈ రేవతికి ఎంత గుర్తో!

"వెరైటీ యీజ్ ది స్పైసీస్ ఆఫ్ లైఫ్ కదా!"

"సామెతలు బాగా గుర్తుంచుకున్నారే!"

"ఇండియాకు ఎప్పుడొచ్చావు?"

"పది రోజులైందండీ... బొంబాయిలో వారం ఉండి, ఇవాళ ఉదయమే వచ్చాం."

"సంసారంతోనా?"

"ఔనండీ... మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి."

"రేపు ఉదయం రండి."

"ఇప్పుడు తమకోసం ఎవరైనా అమ్మాయిలు వస్తున్నారా? ఆదివారం ఇలాంటి ఎంగేజిమెంట్‌లు ఉంటవని లోగడ నాకోసారి చెప్పారు లెండి – అందుకు అడుగుతున్నాను."

"ఉహుం. ఎంగేజ్‌మెంట్ కాన్సిలైంది."

"పాపం! మరి నేనిప్పుడు రావటానికేం? ఇప్పుడు ఎనిమిదింబావేగా ఐంది? అరగంటలో వచ్చేస్తాను - ఏమంటారు.?"

అంత అర్జెంటు పనేమిటో సాంబమూర్తికి అంతుబట్టలేదు.

"సరే రా!" అన్నాడు.

అవతల టెలిఫోన్ పెట్టేసిన చప్పుడు విని, తనూ టెలిఫోన్ పెట్టేశాడు.

అందాలు చిందే, నవ యవ్వన రూపంతో రేవతి కళ్ళ ముందు మరులు గొలుపుతూన్న విధంగా తోచింది సాంబమూర్తికి. ఎదురుగా అద్దాల బీరువాలో గళ్ళ సిల్కు రుమాలుతో కట్టబడిన చిన్న మూట కనిపించింది. సాంబమూర్తి ఆ మూట విప్పి ఉత్తరాలను అక్కడే పడేసి గళ్ళ రుమాలు చేతిలోకి తీసుకొని వాసన చూశాడు.

రెండు సంవత్సరాలైనా దాని మీది సెంటు వాసన మైల్డ్‌గా, ఆహ్లాదకరంగా సువాసనలను విరజిమ్ముతూనే వుంది. చాలా ఖరీదైన విదేశీ తయారై ఉండాలి అది!

రాత్రిపూట రేవతి వస్తానంటుంది ఎందుకు? బహుశా తన భర్తను కూడా వెంటబెట్టుకొని వచ్చి తనకు ధన్యవాదాలు చెప్పేందుకేమో? ఇంత స్వల్ప విషయానికి యీ రాత్రి రావాలా? లేక ఆ ధన్యవాదాలేవో టెలిఫోన్ ద్వారానే అందించవచ్చునే!... తన ప్రవర్తనను హేళన చేసే ధోరణితో ఆమె మాట్లాడింది. మెత్తని చెప్పుతో బెదిరించినట్లు చేసింది. తెలివిగల జాణ!

వస్తానన్న జానకి రాక చికాకుపడుతూండే తాను ఏదో రకంగా మరో గంటో, గంటన్నరో బాధపడి నిద్రపొయ్యేవాడు. మరిచిపోతూన్నదాన్ని జ్ఞాపకం చేసేట్టు, పుండుమీద కారం చల్లేట్లుగా యిప్పుడే రేవతి రావటం! తనకు పని ఉన్నదంటే తీరిపొయ్యేది. ఆమె తన పట్ల చాలా స్వాతంత్ర్యాన్ని తీసుకుంది. అంటే అలాటి దాన్ని తాను అనుమతించాడు. ఇప్పుడు విచారించి లాభం లేదు. ఆ టెంప్టేషన్‌ను ఎదుర్కొని తీరవలసిన దృఢనిశ్చయ మొక్కటే తనకు గతి!

ఆ జేబురుమాలును మొహంమీద కప్పుకొని ఆ సువాసనల్ని ఆఘ్రాణిస్తూ మెల్లిగా వీచే చల్లగాలికి తనకు తెలియకుండానే మగత నిద్ర పట్టింది సాంబమూర్తికి.

ఎవరో మృదువుగా ఆ గళ్ళ సిల్కు రుమాలు మీద ముద్దు పెట్టుకోవటం తెలిసి, అదిరిపడి లేచాడు సాంబమూర్తి. ఎదురుగా రేవతి! ఇంకా మత్తుగా పడివున్న శరీరంలోని శక్తు లన్నిటినీ ఒక్కుమ్మడిగా మేల్కొల్పి కన్నార్పకుండా సాంబమూర్తి ఆమెను పరిశీలించసాగాడు.

రెండేళ్ళు గడిచిన ఛాయలు రేవతిలో కనిపించటం లేదు. రెండేళ్ళ వయస్సు తగ్గినట్లుంది. బాగా నునుపెక్కింది. లోటులేని తృప్తికరమైన జీవితాన్ని గడుపుతూ

ఎంతో ఆనందాన్ని తాను అనుభవిస్తున్న ధోరణిని ప్రదర్శిస్తోందామె. ముద్దబంతి పూవల్లే ఎంతో సిమెట్రీ వున్న ఆకారం, యవ్వనపు మెరుగులు కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పేట్లుగా ప్రదర్శితమౌతూన్నవి. ఈ రంభ–ఊర్వశి పనిగట్టుకొని భూమి మీదికి వచ్చి తనలాటి వాళ్ళను ఊరించి, కవ్వించి అందకుండా ఏడిపించట మెందుకో!

జేబురుమాలు తన మొహం మీద అడ్డం వుండగా ఆమె ఒక ముద్దు పెట్టిన విషయం నిశ్చయంగా తనకు తెలుసు. ఆమె ఉద్దేశ్యమేమిటి? లోగడ రెండేళ్ళ క్రితం టెలిఫోనులో పెట్టిన ముద్దు పద్దులోకే దీన్ని కూడా వేయాలా? లేక... వెధవ సందేహాలు తీరేదాకా తొందరపడి ప్రయోజనం లేదు.

"అప్పుడే నిద్రపోతున్నారా?" అన్నదామె తేనెలు కురిపించే కంఠస్వరంతో.

"లేదు... లేదు.. కళ్ళు మూసుకొని కలలు కంటున్నాను."

"కలలేనా?" అన్నదామె చిలిపిగా.

"నిత్య జీవితంలో లభ్యమవనివాటిని కలల్లోనన్నా అనుభవించకుంటే బతుకులోని నిరాశతో ఆత్మహత్య చేసుకోవలసిన దుస్థితి ఏర్పడుతుంది కదా!"

"ఔనౌను... అందులోనూ జానకి వస్తానని రాలేదు కనుక మరీ బాధ!" ఆమె కళ్ళు విజ్ఞానంతో వెల్లివిరిసి మిల మిలా మెరిసిపోతూన్నవి. ఆవలిస్తే పేగులు లెక్కపెట్టగలిగిన యీమెతో తనేం సమర్థించగలడు? మెదలకుండా ఊరుకున్నాడు.

"లాయర్‌గారూ! ముసలితనం వెంటాడుతున్నా నవ యువకుని వలె మీకీ శృంగార వ్యాపకాలేమిటి?" అన్నదామె చిరునవ్వులు చిలకరిస్తూ.

'అల్లరి పిల్లవాడితో వాదించి సక్రమ మార్గాన పెట్టేందుకు నిశ్చయించుకున్న తల్లివలె ఏమిటీ ధోరణీ?' అనిపించింది సాంబమూర్తికి.

"మృత్యువు వెన్నాడుతోంది. కనుకనే చకా చకా పనులు పూర్తి చేసుకోవాలి. లభ్యమైనంత ఆనందాన్ని పుంజుకోవాలి. ఇక యవ్వనమంటావా నిలవ వున్న విస్కీ లాగు, కాలం గడిచేకొద్దీ పదునెక్కి, అనవసరపు ఉద్రేకాలతో తికమక పడక నిశ్చలంగా, యథారూపాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది... సరే.. అదంతా నా గొడవనా... నీవు ఒక్కతెవే వచ్చావా?"

"నాకు తోడెందుకండీ? లోగడ ఒకసారి ఆదివారం పదింటికల్లా ఫోను చేయాలన్నారు. లేకుంటే ఎంగేజ్‌మెంట్ సుశీలతో ఫిక్స్ చేసుకోవటం జరుగుతుందనీ, ఇద్దరు అమ్మాయిలు మీకు అనవసరమని కూడా చెప్పారు కదా!"

అబ్బ! ఈమెకు ఎంత జ్ఞాపకం! అసలీమె వచ్చిన పనేమిటో? ముక్కుకు సూటిగా అడిగేందుకు సంస్కారం అడ్డొస్తోంది. ఐతే ఒక విధంగా ఈ ఇబ్బంది రాకుండానే ఆమె సూచనగా తెలియపరుస్తూనూ వుంది. కాని తనకు ధైర్యం చాలటం లేదు.

"మీ బేబీ బాగుందా?"

"ఫైన్! మా సంసారం చాలా సాఫీగా వున్నదండీ యిప్పుడు!"

"సరే - ఏం పని మీద వచ్చావు?" అన్నాడు సాంబమూర్తి ఈ అడ్డదోవలు లాభం లేదనే నిశ్చయంతో.

"మీ ఫీజు చెల్లిద్దామని వచ్చాను."

సాంబమూర్తి గుండెల్లో రాయి పడినట్లయింది. తాను ఆశించిన ఫీజేమిటో తానైతే నోటితో చెప్పలేదు. కాని ఆమె తప్పక గ్రహించి ఉంటుందనే నమ్మకం వున్నది. ఐతే యింత హఠాత్తుగా ఆమె చెల్లు వేసేందుకు గాను పని కట్టుకొని వస్తుందనుకోలేదు. అసలు ఈ జన్మలో తాను కోరిన రూపంలో అది వసూలౌతుందనీ అనుకోలేదు.

ఒక పక్క సంసార జీవితం హాయిగా వున్నదని చెపుతూ మరో పక్క ఆ పాత జీవితాన్ని అనుసరిస్తుందేమిటా అనిపించింది సాంబమూర్తికి. అన్వయం కుదరని రెండు విరుద్ధ శక్తులు ఒకే సమయాన, ఒకే తావున నిలవలేవు కదా! ఒక వేళ ఈమె భర్తను మోసగించి, తన కృతజ్ఞతను క్రియా రూపాన వెల్లడించేందుకు వచ్చి వుంటే ఆ వెధవ ఉద్రేకంతో తాను ఆశించకూడనిది ఆశించినప్పటికీ, తీరా లభ్యమైనప్పుడు యెలా అంగీకరించగలడు? ఆ కోవకు చెందిన ప్రవర్తనను యితర స్త్రీల పట్ల తాను సహిస్తున్నప్పటికీ ఈమె పట్ల మాత్రం యెన్నటికీ ఓర్చలేడు.

"రేవతీ! మీ ఆయన యెక్కడున్నారిప్పుడు?" అన్నాడు సాంబమూర్తి.

"ఇంకా ఇల్లు తీసుకోలేదు... గ్రాండ్ హొటల్లో వున్నాం... ఆయన బేబీకి కాపలా" ఎంత సాధారణ ధోరణిలో జవాబిచ్చింది!

"ఆయన అక్కడా - నీవేమో రాత్రి షికార్లకు బయలుదేరావన్నమాట!" కోపంతో అరిచాడు సాంబమూర్తి.

"చేసుకున్న భార్యను దబాయించినట్లుంది మీ ధోరణి!" అన్నదామె తాపీగా. "మా ఆయన్ను మోసం చేసి వచ్చా ననుకుంటున్నారా? ఆయన ఆదేశం మీదనే వచ్చాను."

పక్కనే బాంబు పేలినట్లు అదిరిపడ్డాడు సాంబమూర్తి. లోగడ ఆయన వ్రాసిన ఉత్తరాలు చదివి ఎంత విశాలహృదయుడో ననుకున్నాడు. ఇప్పుడీ విషయం విని ఆ వైశాల్యాన్ని ఊహలో అంచనాలు వేయలేని అసమర్థుడౌతున్నాడు. ఐతే యింత ఉదార స్వభావాన్ని ప్రదర్శించవలసిన అవసరం ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో లేదే! ఏమిటీ విచిత్రం?

"తృప్తికరమైన సంసార జీవితం గడిపే నీకిది తగునా?" సాంబమూర్తి చాలావరకు చల్లబడిపోయాడు.

"తగదనే అనుకుంటున్నాను. అనేక ఒత్తిడుల కారణంగా మనం చేయరాని పనులు అనేకం చేస్తూనే ఉన్నాము."

"ఇక్కడ ఒత్తిడి ఏముందీ?"

"ఇంత మాత్రం గ్రహించలేరా?" అన్నట్లు చూసింది రేవతి.

"మీరు ఫీజును ఏ రూపాన కోరారో నాకు తెలుసు - మీకూ తెలుసు. ఐతే ఆ రూపాన చెల్లించేందుకు ఆనాడు నేను నిరాకరించాను... ఇక్కడ జరిగిందంతా మా ఆయనకు చెప్పాను--"

"ఎందుకు చెప్పావు?" అన్నాడు సాంబమూర్తి యిబ్బందిగా కదులుతూ.

"నా యిష్టం. నేనేమన్నా అబద్ధాలు చెప్పానా? ఆయన్ను మోసం చేయాలని చూశానా?" అని రేవతి ఛాలెంజ్ చేసే ధోరణితో అన్నది.

సాంబమూర్తి జవాబు చెప్పలేని నిస్సహాయ స్థితిలో పడ్డాడు.

"ఆ ఫీజు చెల్లిం చేయమని ఆయన గట్టిగా అన్నారు!" అన్నది రేవతి ఆర్గ్యుమెంట్లను పూర్తి చేసి అసలు సారాంశాన్ని అందించిన ధోరణితో.

"ఫీజు యీ విధంగా కోరినందుకు నన్నేమీ అనలేదా?"

"ఉహుఁ. చేసిన చాకిరీకి వెల కోరడమనేది మీ ఇష్టంగా ఆయన భావించారు. మొత్తం సంసార నౌక తునాతునకలయే పమయంలో మీరు రక్షించారనీ, యిప్పుడు కొద్ది డామేజ్‌తో నౌక దక్కినా చాలుననే అన్నారు--"

సాంబమూర్తికి ఒళ్ళంతా జెర్రెలు పాకుతున్నట్లయింది. ఉడుకు నెత్తురంతా గడ్డకట్టుకొని పోతోంది. రేవతి భర్త మహానుభావుడు. అలాటి వ్యక్తికి అపచారంచేయటం కన్న మహాపాపం మరి వుండదు!

గచ్చునేల మీద విసిరివేసిన కొత్త టెన్నిస్ బంతివలె సాంబమూర్తి యెగిరి నిలబడ్డాడు.

"రేవతీ! నాకు ఫీజు అవసరం లేదు. ఒక సంసారాన్ని నిలబెట్టాననే కీర్తి కన్న యీ అనుభవం గొప్పది కాదు; కొద్ది డామేజ్‌తో కాకుండా, మీ సంసార నౌకను ఏ డామేజ్ లేకుండానే కాపాడాననే ఊహ ఇచ్చే ఆనందమే నాకు చాలు... పద--- రేవతీ! నిన్ను హెూటల్లో దిగబెట్టి వస్తాను---"

"మా ఆయనకు ఏం చెప్పను?"

"లాయర్ ఫీజు నిరాకరించాడను... పద.. వర్షం పెద్దదైంది. ఫర్వాలేదు. కారు నేనే డ్రైవ్ చేస్తాను---"

సాంబమూర్తి బట్టలు వేసుకున్నాడు. గళ్ళ సిల్కు రుమాలు పక్క మీద పడివున్నదాన్ని జేబులో పెట్టుకున్నాడు. కారు తీసుకొచ్చి వెనుక తలుపు తెరిచాడు. రేవతి వెనుక సీటులో కూర్చుంది. సాంబమూర్తి డ్రైవ్ చేస్తున్నాడు.

సాంబమూర్తి మనసు మనసులో లేదు. సాధుజనుల్ని తెలియకుండానే బాధపెడుతున్నానేమోననే సందేహం కూడా కలిగింది.

దారిలో యెవ్వరూ మాట్లాడలేదు.

హెూటల్ ముందు కారు ఆపి సాంబమూర్తి దిగి వెనుక తలుపు తెరిచాడు. రేవతి కారు దిగి "లోపలికి రండి. మా ఆయన్ను పరిచయం చేస్తాను!" అన్నది.

దివ్య తేజస్సును చూస్తే, సాధారణమైన తన కళ్ళు ఆ వెలుగుకు తట్టుకో లేక మాడిపోతవేమోననే భయం కలిగింది. సాంబమూర్తికి.

"రేవతీ! జరిగింది మరిచిపో..ఫీజు రూపాన కోరిన కోరికకు నన్ను క్షమించు...మీ ఆయన్ను చూడలేను. వస్తాను!" అని సాంబమూర్తి కారు ఇంజన్ ఆన్ చేశాడు.

రేవతి ఆయనకు నమస్కరించి లోపలికి వెళ్ళేందుకు సిద్ధంగా వుంది.

ఇంజన్ మోతలోనే సాంబమూర్తి "రేవతీ! ఒక్క మాట" అని అరిచాడు.

రేవతి డ్రైవింగ్ సీటు పక్కకు వచ్చింది.

"ఇదిగో నీ గళ్ళ రుమాలు..." అని సాంబమూర్తి రుమాలు అందించాడు.

"నా జ్ఞాపకార్థం మీ దగ్గిరే ఉంచుకోండి. ఒక సంసారాన్ని కాపాడిన విషయం మీ కీ రుమాలు జ్ఞాపకంచేస్తూ వుంటుంది" అన్నది రేవతి.

"థాంక్స్..." అని సాంబమూర్తి కారు పోనిచ్చాడు.

జానకి రానందుకు వికలమైన మనస్సు యిప్పుడు వికసించిన తామర పువ్వల్లే స్వచ్ఛంగా, పరమ పవిత్రంగా వున్నది. తాను జీవితంలో చేసిన ఘనకార్యానికి బహూకరణగా వచ్చిన గళ్ళ సిల్కు రుమాలు అంతులేని ఆనందాన్నిస్తోంది. రణరంగంలో రొమ్మిచ్చి పోరాడినందుకు ఇవ్వబడే విక్టోరియా క్రాస్ లాటి దీ రుమాలు. గర్వంగా రుమాలును వాసన చూస్తూ రోడ్డు మీది నీళ్ళను విరజిమ్ముకుంటూ సాంబమూర్తి శరవేగంతో కారు పోనిచ్చాడు.

– మార్చ్, *1964*